

УДК 378.015.31:172.15]:37.014.623
DOI: <https://doi.org/10.17721/2415-3699.2025.21.11>

Людмила ТОКАРУК, канд. пед. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-7330-406X
e-mail: mila-la@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

РОЛЬ КУРАТОРА У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Вступ. Національно-патріотичне формування цінностей у здобувачів вищої освіти, особливість яких розвивається в умовах воєнних дій на території України, визначає роль наставництва, куратора в середовищі молодого покоління, підготовці майбутніх фахівців. Кураторська діяльність є важливою частиною освітнього процесу, який не лише передає академічні знання, але й сприяє формуванню патріотичних і моральних якостей здобувачів вищої освіти.

Результати. Залучення молоді до волонтерства, підтримка національних традицій та культурно-просвітницька діяльність допомагають розвиватися у здобувачів вищої освіти не лише любов до Батьківщини, але й відповідальність за соціальну та політичну ситуацію в країні. Роль куратора у вихованні національно-патріотичної свідомості здобувачів вищої освіти є визначальною для формування відповідальних, активних українців, здатних вносити зміни у суспільство і сприяти розвитку демократичних цінностей.

Кураторська діяльність, яка має важливе значення не лише в навчальному процесі, але й у соціалізації молоді, виступає як інструмент формування національної свідомості та патріотизму. Висвітлено значимість діяльності кураторів у вихованні моральних і громадянських якостей здобувачів вищої освіти, що включають любов до рідної країни, повагу до національної історії та культурної спадщини. Наукове дослідження акцентує увагу на необхідності розвитку та впровадження ефективних методів кураторської діяльності, які сприяють підвищенню національної свідомості здобувачів вищої освіти в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Наукове дослідження розкриває комплексну структуру національно-патріотичної свідомості здобувачів вищої освіти та включає основні компоненти: ідеологічно-цінні, психологічні, соціальні, мотиваційні та інформаційно-освітні аспекти.

Висновки. Куратор має можливість активно залучати здобувачів вищої освіти до національно-патріотичних ініціатив, виховуючи в них почуття гордості за свою країну та її культуру, а також відповідальність за майбутнє держави. Через морально-етичні цінності, політичні переконання та участь у соціальних ініціативах здобувачі вищої освіти можуть розвивати власну громадянську свідомість та активність.

Ключові слова: кураторство, наставництво, здобувачі вищої освіти, історично-культурні цінності, національно-патріотичне виховання, морально-етичні цінності.

Вступ

Актуальність теми дослідження зумовлена процесами глобалізації, де традиційні національні цінності часто стикаються з негативними впливами ззовні, що може призвести до розмивання національної ідентичності, культурних та моральних орієнтирів молодого покоління.

Найбільш актуальними виступають патріотичне, громадянське виховання як стрижневі, основоположні, що відповідають як нагальним вимогам і викликам сучасності, так і складають підвалини для формування свідомості нинішніх і прийдешніх поколінь, які розглядатимуть державу як запоруку власного особистісного розвитку, що спирається на ідеї гуманізму, соціального добробуту, демократії, свободи, толерантності, виваженості, відповідальності, здорового способу життя, готовності до змін. Основу системи національно-патріотичного виховання формує ідея розвитку української державності як консолідуючого чинника українського суспільства та політичної нації. Важливу роль у просвітницькій діяльності куратора академічної групи посідає відновлення історичної пам'яті про тривалі державницькі традиції України. Особливого значення набуває ознайомлення з історією героїчної боротьби українського народу за державну незалежність протягом свого історичного шляху, зокрема у ХХ–ХХІ ст. це ОУН, УПА, дисидентський рух, студентська Революція на граніті, Помаранчева революція, Революція гідності (Галятівська, 2023).

Національно-патріотичне виховання молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України,

сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, нації (Бондаренко, & Косянчук, 2022).

Процес національно-патріотичного виховання формує систему компонентів духовного світу особистості, зокрема в закладах вищої освіти:

1) національна психологія – психологія працьовитого господаря, умілого хлібороба, захисника прав особистості й державної незалежності, духовної спадщини народу;

2) національна філософія – самобутня система ідей, поглядів народу на суспільство, всесвіт, духовний світ людини, проблему її долі;

3) національний світогляд – система поглядів, переконань, ідеалів, які складають основу національної духовності;

4) національна правосвідомість – життя за законами добра і краси, правди і справедливості, гідності і милосердя;

5) національна мораль – людяність, доброта, милосердя, співпереживання як найбільші духовні надбання;

6) національний спосіб мислення – своєрідна істотність, завдяки чому із століття в століття відтворюються та розвиваються самобутня культура і духовні багатства українців;

7) національний характер і темперамент – гостинність і щедрість, талановитість, глибокий ліризм, свободолюбство;

8) національна ідеологія – ідейне багатство нації, система філософських, політичних, правових, економічних, моральних, естетичних та релігійних поглядів і переконань;

9) національна свідомість та самосвідомість – почуття гордості за приналежність до української нації (Волошина, 2023).

Складовою частиною патріотичного виховання куратора академічної групи, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у молоді особи готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу в Збройних силах України як особливому виді державної служби, зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої загрози. Робота з військово-патріотичного виховання молоді має проводитися комплексно, в єдності всіх формувальних психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту Вітчизни (Пахомов, 2023).

Діяльність куратора академічної групи у період воєнних дій на території України має особливості й спланована відповідно до Законів України "Про освіту" та "Про вищу освіту"; "Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності" від 13.12.2022 р., № 2834-ІХ. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. (Наказ МОН від 29.07.2019 р., № 1038). Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 рр., затвердженій розпорядженням КМУ від 23 лютого 2022 р., № 286-р; Стратегії національно-патріотичного виховання, затвердженої указом Президента України від 18.05.2019 р., № 286/2019 і план дій на 2020–2025 рр. з її реалізації (Постанова КМУ від 9.10.2020 р., № 932); Указ Президента України від 12.03.2021 р., № 94/2021 "Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року"; Статуту Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 28.11.2021 р., № 1061; "Положення про організацію освітнього процесу у КНУТШ" від 11.04.2022 р., № 170-32, "Положення про систему забезпечення якості освіти та освітнього процесу в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка" введено в дію наказом ректора від 12.06.2020 р., № 384-32; Положення про кураторство Київського національного університету імені Тараса Шевченка від 07 квітня 2021 р., № 220-32, визначає єдині засади організації, правовий статус та умови діяльності академічної групи.

Кураторство – вид організаційної роботи науково-педагогічного працівника Університету, спрямований на координацію взаємодії здобувачів вищої освіти як у середині академічної групи, так і зі структурними підрозділами Університету в процесі здобуття освіти, входження до університетської спільноти, створення необхідних умов для набуття освітніх і фахових компетентностей, сприяння розвитку позитивних якостей особистості (Положення, 2022).

В умовах воєнних дій на території України, здобувачі вищої освіти перебуваючи в закладах вищої освіти, потребують особливої уваги та підтримки, адже деяким з них довелося пережити складні умови окупації, переміщення через військові дії, стреси, пов'язані з тривожністю, соціально-побутовими умовами, що також суттєво впливають на якість навчання та виховання. Наставник академічної групи приходить до здобувачів вищої освіти, щоб допомогти подолати стрес і вирішити проблеми, пов'язані з оформленням документів чи соціальних стипендій, або проблеми, пов'язані з навчанням (Маценко, 2020).

Наставник академічної групи – це науково-педагогічний працівник, який є організатором, вихователем і консультантом для здобувачів вищої освіти, що будують міжособистісні відносини на підставі діалогічного рівня,

управління педагогічним процесом за умов природності, відкритості, емпатійного розуміння і сприйняття здобувачів освіти, як партнерів (Маценко, 2020).

Одне із завдань навчальних закладів, зокрема Київського національного університету імені Тараса Шевченка – освітня підготовка свідомої національної інтелігенції, сприяти оновленню, вдосконаленню та збагаченню інтелектуального генофонду нації, виховувати її духовну та національно свідому еліту, поповнювати та розвивати культурний потенціал, що забезпечить у майбутньому високу якість висококваліфікованих фахівців (Положення, 2022).

Мета закладів вищої освіти України щодо організації із формування національно-патріотичних цінностей в університетській молодіжній спільноті можуть бути досягнуті шляхом:

1) виховання майбутніх фахівців авторитетними, високоосвіченими особистостями, носіями високої загальної, світоглядної, політичної, правової, інтелектуальної, історичної, соціально-психологічної, емоційної, фізичної та екологічної культури;

2) створення освітньо-патріотичних умов для вільного особистісного розвитку здобувачів вищої освіти, їх творчої та філософської рефлексії, сприяння розвитку самоаналізу та загальної культури через залучення до різних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технічної, культурно-просвітницької, соціальної, оздоровчої, правоохоронної);

3) розширення культурно-естетичного досвіду здобувачів вищої освіти через їх участь у відродженні забутих і створенні нових національно-культурних традицій регіонів, міст, сіл і вищих навчальних закладів, розвиток художніх, акторських, музичних, наукових та інших здібностей здобувачів вищої освіти;

4) формування "Я-концепції" фахівця-творця на засадах самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, самовдосконалення, моральної самосвідомості; долучення до здорового способу життя, запобігання вживанню здобувачами вищої освіти алкоголю, наркотиків, викорінення шкідливих звичок та зацікавити молодь у правильному харчуванні та фізичній активності, за для виховання фізично та ментально здорового молодого покоління (Кареліна, & Норенко, 2019).

В. Шевченко в наукових дослідженнях висвітлює особливості, які впливають на активність університетської спільноти в умовах воєнного часу, виявлено проблеми з якими стикається університетська молодь у процесі формування власної життєвої та громадської позиції, запропоновано шляхи подолання не вирішених ситуацій (Шевченко, 2020).

Дослідник Ю. Івженко з'ясував освітні проблеми з якими стикаються здобувачі вищої освіти під час формування власної активної соціальної та громадянської позиції і діяльність педагогічного наставника (куратора) (Івженко, 2018).

Діяльність педагогічного наставника (куратора) спрямована на адаптацію та самоорганізацію здобувачів вищої освіти, педагогічної діяльності в умовах зовнішнього цілеспрямованого впливу. Основними напрямками і змістом діяльності наставника академічної групи у вищих навчальних закладах, зокрема в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка є:

1) вивчення особистості та особливостей кожного здобувача вищої освіти, визначення рівня підготовленості молодого покоління до сучасних національно-патріотичних викликів за різними критеріями професійної спрямованості майбутнього фахівця;

2) розвиток професійної спрямованості особистості, її любові до майбутньої професії та загальної культури професійної діяльності;

3) розвиток активної громадянської позиції, почуття громадянськості та відповідальності за майбутнє країни;

4) виховання розумової культури, розвиток умінь, знань і навичок культури розумової праці, цікавості до різноманітних наукових цінностей, літератури і мистецтва, як особливо важливих цінностей для інтелектуального розвитку, потреби в самовдосконаленні;

5) моральне виховання, розвиток інтелектуальної культури, цивілізованого і етичного ставлення один до одного.

6) національна осмиселінсть, почуття поваги та гордості до національної спадщини та історії, культури, традицій і звичаїв українського народу, повага і толерантність до людей інших національностей, які проживають в Україні, їх національних особливостей, культури і звичаїв, виховання майбутніх фахівців як носіїв гуманних відносин між особами різних національностей та етнічних груп, здатних передати національну свідомість наступним поколінням;

7) розвиток політичної та правової культури;

8) виховання у майбутнього фахівця естетичної культури в усіх її проявах;

9) виховання, розвиток свідомої потреби піклуватися про власне здоров'я, його збереження, культивування здорового способу життя, етнічної та естетичної культури в сімейних відносинах, у вихованні дітей і майбутніх поколінь;

10) розвиток студентського самоврядування в організації виховної роботи в навчальних групах та гуртожитках;

11) організаційна діяльність з реалізації плану виховної роботи адміністрації факультетів, інститутів і заступників з виховної роботи (Положення, 2022).

Однією з найактуальніших проблем, яку необхідно розв'язувати в сучасних умовах закладів вищої освіти, є підвищення рівня свідомості та морально-етичного виховання здобувачів.

Мета патріотичного виховання здобувачів вищої освіти конкретизується через систему таких виховних завдань:

1) утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;

2) виховання поваги до Конституції України, законів України, державної символіки;

3) підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника Вітчизни, героя;

4) усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;

5) сприяння набуттю молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі у процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів і захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;

6) формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

7) утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;

8) культивування кращих рис української ментальності – працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, обережного ставлення до природи;

9) формування мовленнєвої культури;

10) спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму (Положення, 2022; Збірник, 2022).

В умовах воєнного стану на території України у закладах вищої освіти виникають труднощі в організації навчальної діяльності здобувачів, а основним інструментом управління адміністрації факультетів та інститутів є груповий, індивідуальний, освітній коучинг.

Освітній коучинг дозволяє наставникам (кураторам):

1) активізувати мотиваційні процеси здобувачів вищої освіти;

2) працювати в одній цільовій сфері;

3) виробляти нові моделі поведінки в нестандартних, кризових ситуаціях (Збірник, 2022).

Українські заклади вищої освіти були змушені перейти на дистанційну або змішану форми навчання, організували освітню платформу "Є-менторство". Онлайн-наставництво розширило можливості комунікації між наставниками (кураторами) і здобувачами вищої освіти через електронну пошту, сучасні месенджери, блоги, форуми, відеоконференції, онлайн-навчання, семінари, зустрічі зі стейкхолдерами та роботодавцями.

Онлайн-наставництво у закладах вищої освіти компенсувало брак живого спілкування зі здобувачами та забезпечило зворотний зв'язок (за умови, що всі учасники комунікації мають якісний інтернет-зв'язок). Наставник (куратор) закладу вищої освіти виступає в ролі досвідченого друга, викладача, організатора, консультанта і навіть психолога (Лучанінова, 2024).

Отже, куратору академічної групи варто використовувати у практичній діяльності матеріали про роль наставника у формуванні виховного мікросередовища молодого покоління, організаційну діяльність освітнього тьютора в закладі вищої освіти, згуртування колективу та подолання демотивації групової згуртованості, формування естетичної культури здобувачів, негативний вплив тютюнопаління та вейпінгу на здоров'я молоді, методичку виховної роботи освітнього тьютора в студентському гуртожитку, організація виховної роботи наставника.

Невід'ємну роль у системі діяльності куратора (наставника) відіграє студентське самоврядування, яке виступає повноправним партнером університету в розвитку лідерських, морально-вольових, інтелектуально-творчих, організаційно-ділових, емоційно-комунікативних якостей, соціальної активності.

Мета наукового дослідження визначається у формуванні ролі куратора, наставника академічної групи в закладах вищої освіти як основного координатора національно-патріотичного виховання сучасної української молоді.

Огляд літератури. Сучасні соціальні зміни, загрози національній безпеці, конфлікти та зміни політичної ситуації вимагають нового підходу до виховної роботи з молоддю, результати яких висвітлюють дослідники Н. Корчевна, яка розглядала роботу куратора академічної групи вищого навчального закладу як педагогічну умову професійного становлення майбутніх фахівців (Корчевна, 2020).

Г. Жара розкривала особливості патріотичного виховання здобувачів у освітньо-виховному середовищі педагогічного університету (Жара, 2019).

Г. Пономарьова подає змістові доміанти виховання як процес сходження особистості майбутнього

наставника до духовно-моральних цінностей (Пономаєва, 2017).

Ю. Туртаєв, В. Глущенко розглядають обов'язкову роль куратора навчальної групи з питань патріотичного виховання молоді в освітньо-виховному просторі університету (Туртаєв, & Глущенко, 2018).

Патріотизм у середовищі студентської молоді О. Васюк трактує так: "Патріотичне виховання має бути рушійною силою духовного оздоровлення нації, становлення громадянського суспільства, яке функціонує на засадах верховенства права, гуманізму, свободи, соціальної справедливості. Спроби залишити заклади вищої освіти поза виховним процесом суперечать педагогічній теорії й освітній практиці, адже навчання у них є періодом інтенсивного становлення особистості здобувача вищої освіти" (Васюк, 2020).

Л. Вікторова, аналізуючи проблеми сучасного патріотичного виховання, дійшла висновку, що там, де немає систематичного і послідовного патріотичного виховання студентської молоді, виникає забуття гуманістичних традицій, волелюбних заповідей предків, неповага до національних цінностей і святинь, поширені денационалізація, деморалізація і бездуховність молоді. Спочатку необхідно виховувати громадянина держави, а вже потім хлібороба, робітника, вченого, митця, священика тощо. Метою громадянського виховання має бути озброєння молоді такими звичками, щоб вона свідомо, безпосередньо або опосередковано брала участь у державному житті й щоб своєю діяльністю, крок за кроком, наближала свою державу до ідеалу правової, культурної, економічно розвиненої, до повної перемоги над усіма незгодами (Вікторова, 2022).

Т. Потапчук, І. Пукас, О. Макарук, виокремлюють три етапи процесу формування національної свідомості сучасної молоді:

Перший – етап раннього етнічно-територіального самоусвідомлення (етнізація), автори вважають, що саме тут закладається "коріння патріотизму".

Другий – етап національно-політичної свідомості, який проходить у підлітковому віці й передбачає усвідомлення себе як частки нації серед інших націй. На цьому етапі відновлюється історична пам'ять і формується почуття національної гідності.

Третій етап – етап громадського самоусвідомлення, молода особа усвідомлює, що бути націоналістом – значить любити свою націю, бути патріотом – значить любити свою Батьківщину. Уся багатогранна діяльність громадянина концентрується в загальнонаціональних завданнях, проблемах національної свідомості, стимулює самовіддану працю на користь України, тому цілком доречно вважати, що є всі підстави кваліфікувати визначений процес як становлення першооснов національної свідомості (Потапчук, Пукас, & Макарук, 2024).

Методологія. Під час проведення емпіричного дослідження щодо визначення ролі куратора у формуванні лідерських, морально-вольових, інтелектуально-творчих, організаційно-ділових, емоційно-комунікативних якостей здобувачів вищої освіти, використовувалися діагностичні методи (анкета на визначення рівня готовності куратора до формування визначених якостей та його ролі в академічній групі), методи первинного (частотний аналіз, середнє значення) і вторинного (залежних і незалежних вибірок) аналізу результатів дослідження.

Анкета на визначення рівня готовності куратора академічної групи до розуміння власної ролі у формуванні національно-патріотичних цінностей у здобувачів вищої освіти,

яка складалася із шести запитань, де опитувані обирали одну або декілька із запропонованих відповідей що надало змогу визначити: Чи потрібно виховувати повагу до Конституції та законів України, державної символіки? Чи є важливим для куратора готовність здобувачів до участі у процесах державотворення? Які види спілкування з куратором формують національні цінності? Чи може куратор академічної групи формувати толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій? Чи потрібно куратору академічної групи формувати мовленнєву культуру здобувачів? Чи має право куратор академічної групи проводити роз'яснювальну діяльність щодо протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму? Процедура дослідження рівня готовності куратора академічної групи до формування національно-патріотичних цінностей у здобувачів вищої освіти складалася з декількох етапів: констатуючого експерименту першого порядку, проведення діагностичного дослідження за допомогою методів первинного та вторинного аналізу, розподілу вибірки на експериментальну (визначення рівня готовності куратора до формування національно-патріотичних цінностей і його роль в академічній групі) і контрольну (анкетування) групи; констатуючого експерименту другого порядку – повторного проведення діагностичного дослідження серед осіб, які склали експериментальну й контрольну групи. У дослідженні взяли участь 58 здобувачів 1, 3, 4 курсів освітньо-професійної програми "Соціальна педагогіка" та 1 курс освітньо-наукової програм "Нейропсихологія" факультету психології, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, очної форми навчання, серед яких 50 представників жіночої статі та чотири – чоловічої і чотири куратори.

Результати

Куратори академічної групи організують етапи формування національно-патріотичних цінностей у здобувачів вищої освіти та виконують основну роль наставника. На запитання: "Чи потрібно виховувати повагу до Конституції та законів України, державної символіки?". Відповідно до результатів зображених на рис. 1, можемо проаналізувати, що більша половина респондентів (72,1 %) висловила зобов'язання в дотриманні української нормативно-правової бази, не значна кількість респондентів (23,2 %) вважають, що в обов'язковому порядку потрібне виховання поваги до української символіки, досить мала кількість (5 %) думають, що формування поваги до української символіки відбулося на основі інформаційного навіювання.

На запитання: "Чи є важливим для куратора готовність здобувачів до участі у процесах державотворення?", відповідно до результатів зображених на рис. 2, можна зазначити, що 94,5 % респондентів-кураторів визнають важливість у підготовці здобувачів до процесів державотворення, 5,5 % переконані, що здобувачі мають бути підготовлені самостійно.

Для проведення аналізу на визначення видів спілкування з куратором які формують національні цінності, відповідно до результатів зображених на рис. 3, можна зазначити, що 42,2 % респондентів потребують постійної відкритої комунікації з куратором під час освітнього процесу, за допомогою лекційних, семінарських, практичних занять, залученості до науково-практичних конференцій, семінарів, круглих столів, відвідування інституційних як урядових так і не урядових установ, 39,6 % респондентів не комунікували з куратором на цю тематику, не залучались до івентів, 18,2 % респонденти зазначили, що куратори не проводили настановчих зустрічей зі здобувачами вищої освіти.

Рис. 1. Результати відповідей на запитання: Чи потрібно виховувати повагу до Конституції та законів України, державної символіки?

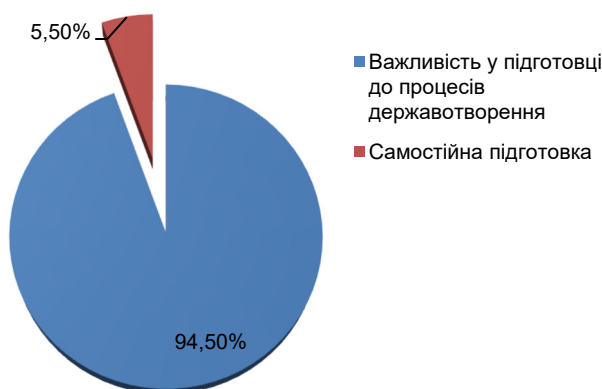

Рис. 2. Результати відповідей на запитання: Чи є важливим для куратора готовність здобувачів до участі у процесах державотворення?

Рис. 3. Результати відповідей на запитання: Які види спілкування із куратором формують національні цінності?

Для того, щоб дізнатися інформацію від здобувачів вищої освіти: Чи може куратор академічної групи формувати толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій? Відповідно до отриманих результатів на рис.4, можемо зазначити, що 49,6 % респондентів відзначили, що одне із основних завдань куратора академічної групи полягає у організації побудови традиційної комунікації щодо вирішення дискримінаційних питань, 37,3 % опитуваних здобувачів вважають, що формування толерантного ставлення до культури і традицій інших народів, зокрема українських має бути одним із основних завдань не тільки куратора, але й закладу вищої освіти, 13,1 % респондентів вважають, що кожна академічна група за допомогою куратора повинна формувати власну культуру щодо ставлення до інших народів.

Щоб визначити відповідь на запитання: Чи потрібно куратору академічної групи формувати мовленнєву культуру здобувачів? Відповідно до результатів, зображених на рис. 5, можемо стверджувати, що 40,9 % респондентів вважають одним із обов'язків куратора акцентувати увагу

на культуру мовлення в закладі вищої освіти, 36,4 % респондентів думають, що мовленнєвою культурою здобувачів повинен займатися не тільки куратор академічної групи, але й викладацький склад факультету.

Для того, щоб зрозуміти відповідь на запитання: Чи має право куратор академічної групи проводити роз'яснювальну діяльність щодо протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму? Відповідно до отриманих результатів на рис. 6, можемо зазначити, що 43,2 % респонденти вважають, одним із головних обов'язків куратора інформувати здобувачів щодо протидії негативним національно-патріотичним явищам нашого суспільства, 38,6 % здобувачів думають що куратор може залучати академічну групу до різних івентів для профілактики попередження сепаратизму та шовінізму в середовищі українського населення, 18,2 % респондентів думають, що куратори та академічні групи мають контролювати виникнення негативних проявів аморальності в середовищі факультетської спільноти.

Рис. 4. Результати відповідей на запитання: Чи може куратор академічної групи формувати толерантне ставлення до інших народів, культур і традицій?

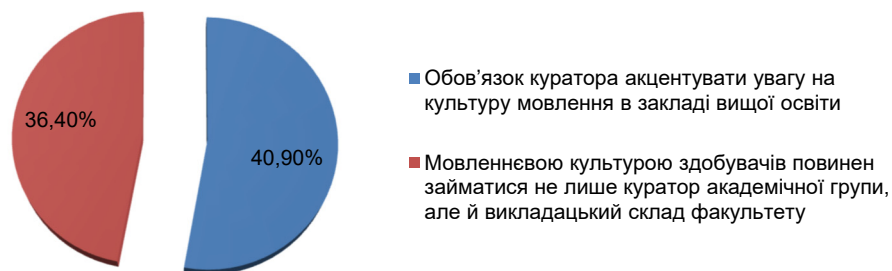

Рис. 5. Результати відповідей на запитання: Чи потрібно куратору академічної групи формувати мовленнєву культуру здобувачів?

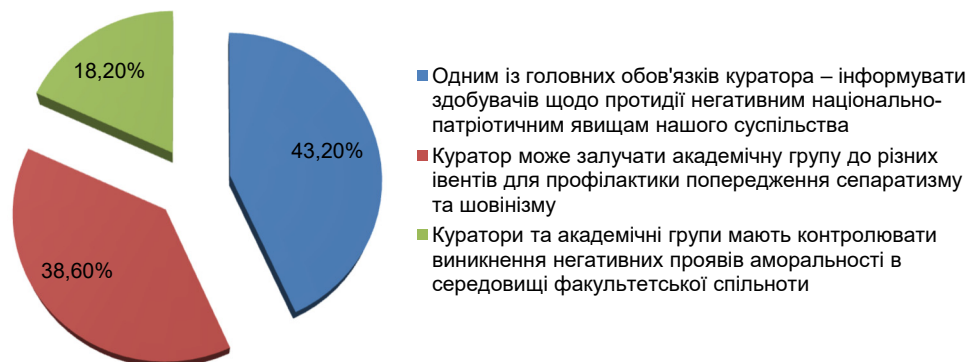

Рис. 6. Результати відповідей на запитання: Чи має право куратор академічної групи проводити роз'яснювальну діяльність щодо протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму?

Отже, можемо зробити висновки, що проведене нами дослідження визначило рівні готовності куратора академічної групи до розуміння власної ролі у формуванні національно-патріотичних цінностей в здобувачів вищої освіти та право на впровадження в освітню діяльність сучасних методів національно-патріотичного інформування.

Дискусія і висновки

Результати дослідження аналізують необхідність удосконалення інституціями вищої освіти як змісту, так і системи виховання національно-патріотичних цінностей, бо саме від фахівця нової генерації залежить майбутнє країни. Перед професійною освітою стоїть багато завдань, але найголовніше – виховати гідних українців, всебічно розвинених молодих фахівців із високим рівнем інтелекту, здатних адаптуватися до вимог сучасних викликів. Формування патріотичних цінностей у здобувачів вищої освіти в сучасних умовах має важливе

значення для підтримки національної ідентичності та розвитку суспільства.

Отже, роль куратора, наставника у формуванні патріотичних цінностей відіграє важливу роль у становленні особистості здобувача вищої освіти з кількох причин, а саме: гуманізація соціально-педагогічної практики – патріотичні цінності сприяють розвитку високої моралі та етики серед здобувачів вищої освіти, що в подальшому вплине на їхню професійну діяльність; відчуття відповідальності перед країною – формування патріотичних цінностей спонукає здобувачів вищої освіти відчувати відповідальність за добробут українців, мотивуючи їх надавати якісну соціально-педагогічну допомогу розвитку патріотичного підходу до професійної діяльності – патріотизм може стати мотивацією для постійного самовдосконалення, прагнення до професійного зростання та внесення позитивних змін у соціальній сфері власної

країни; утвердження національної ідентичності та культурного спадку – розвиток патріотичних цінностей допомагає здобувачам вищої освіти усвідомити значення та унікальність культурних традицій України, що впливає на їхнє сприйняття світу та власної професійної діяльності.

Список використаних джерел

Безушак, О., Жижорська, О., Задоя, К., Кашпур, О., Корчак, О., & Москаленко, А. (2022, 04 листопада). *Про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка* (друга редакція). Положення № 170-32. http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf

Бондаренко, Н., & Косянчук, С. (2022). *Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів*. Фенікс.

Васюк, О. (2020). *Роль куратора у формуванні виховного мікросередовища закладу вищої освіти* (с. 61–62). Міжнародний центр наукових досліджень.

Вікторова, Л. (2022). *Національно-патріотичне виховання студентської молоді засобами освітнього процесу у вимірах сучасності*. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2022.262969>

Волошина, Н. (2023). *Формування патріотизму українського суспільства в сучасних умовах. Вісник науки та освіти*, 1(7), 407–420.

Галатюк, А. (2023). *Формування національно-патріотичної компетентності здобувачів вищої освіти*. Київський державний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Жара, Г. (2019). *Порадник для куратора, або як навчити студента бути здоровим та успішним*. Десна Поліграф. 100.

Івченко, Ю. (2018). Теоретичні аспекти формування почуття громадянськості студентської молоді. *Соціально-педагогічні засади формування громадянської відповідальності у студентів*, (8–14). Конотоп.

Карелін, М., & Норенко, М. (2019). Роль куратора академічної групи у формуванні громадянської культури студентської молоді. *Гуманізація навчально-виховного процесу*, 6(98), 145–156.

Корчевна, Н. (2020). Згуртованість академічної групи як один із показників ефективної роботи куратора. *Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології* (с. 107–111). Донецький національний університет імені Василя Стуса. <https://japon.donnu.edu.ua/issue/view/302>

Маценко, Л. (2020). *Зміст і методика виховної роботи наставника студентської групи*. ЦП "Компринт".

Пахомов, І. (2023). *Національно-патріотичне виховання здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах воєнного стану*. БІНПО ДЗВО "УМО" НАПН України.

Пономарьова, Г. (2017). Змістові домінанти виховання як процес сходження особистості майбутнього педагога до духовно-моральних цінностей. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*, 3, 197–207.

Поталчук, Т., Пукас, І., & Макарук, О. (2024). Патріотичне виховання студентів закладів вищої освіти у контексті наукових досліджень. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, 213, 286–291. Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-286-291>

Про кураторство Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Положення № 2232 (2021, 07 квітня). <https://senate.knu.ua/?p=1729>

Туртаєв, Ю., & Глушенко, В. (2018). Роль куратора навчальної групи з питань патріотичного виховання молоді в освітньо-виховному просторі університету. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*, 4, 183–188.

Шевченко, В. (2020). Особливості формування активної життєвої позиції студентської молоді в умовах військового конфлікту. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Соціальні комунікації*, 39, 45–50.

References

Bezuschak, O., Zhikhorska, O., Zadoya, K., Kashpur, O., Korchak, O., & Moskalenko, A. *The Organisation of the Educational Process at Taras Shevchenko National University of Kyiv* (second edition). Regulation № 170-32 (2022, 04 November). (Ukraine). http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Polozhennia-pro-organizatsiyu-osvitniogo-procesu-11_04_2022.pdf

Bondarenko, N., & Kosianchuk, S. (2022). *National-patriotic education in the context of modern challenges*. Phoenix.

Haliatovska, A. (2023). *Formation of national-patriotic competence of higher education students: qualification work*. Kyiv State Pedagogical University named after Mykhailo Petrovych Dragomanov.

Karelin, M., & Norenko, M. (2019). The role of the curator of the academic group in the formation of civic culture of student youth. *Humanization of the educational process*, 6(98), 145–156.

Korchевна, N. Cohesion of the academic group as one of the indicators of the curator's effective work. *Actual problems of education and science: experience and modern technologies: materials of the correspondence All-Ukrainian scientific and practical conference* (p. 107–111). Vasyk Stus Donetsk National University. <https://japon.donnu.edu.ua/issue/view/302>

Matsenko, L. (2020). *Content and methods of educational work of the student group mentor*. Central Committee "Comprint".

On curation of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Regulation № 220-32 (2021, 07 April). (Ukraine). <https://senate.knu.ua/?p=1729>

Pakhomov, I. (2023). *National-patriotic education of vocational (vocational-technical) education students under martial law*. BINPO of the State Institution "UMO" of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine.

Ponomarova, H. (2017). Semantic dominants of education as a process of ascent of the future teacher's personality to spiritual and moral values. *Spirituality of personality: methodology, theory and practice*, 3, 197–207.

Potapchuk, T., Pukas, I., & Makaruk, O. (2024). Patriotic education of students of higher education institutions in the context of scientific research. *Scientific Notes. Series: Pedagogical Sciences*. Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University, Issue 213, 286–291. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-286-291>

Shevchenko, V. (2020). Features of the formation of an active life position of student youth in the conditions of military conflict. *Bulletin of V. N. Karazin Kharkiv National University. Series: Social communications*, 39, 45–50.

Turtayev, Y., & Glushchenko, V. (2018). The role of the curator of the study group on patriotic education of youth in the educational space of the university. *Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlynskyi. Pedagogical sciences*, 4, 183–188.

Vasyuk, O. (2020). *The role of the curator in the formation of the educational microenvironment of a higher education institution*. International Centre for Scientific Research.

Viktorova, L. (2022). National-patriotic education of student youth through the educational process in the dimensions of modernity. *Collection of scientific works of Uman State Pedagogical University*, 2, 221–227. <https://doi.org/10.31499/2307-4906.2.2022.262969>

Voloshyna, N. (2023). Formation of patriotism of Ukrainian society in modern conditions. *Bulletin of Science and Education*, 1(7), 407–420.

Yevzhenko, Y. (2018). Theoretical aspects of forming a sense of citizenship of student youth. *Social and Pedagogical Principles of Formation of Civic Responsibility in Students*, (8–14). Konotop.

Zhara, G. (2019). *Handbook for a curator, or how to teach a student to be healthy and successful*. Desna Polygraph.

Отримано редакцією журналу / Received: 16.06.25
 Прорецензовано / Revised: 25.08.25
 Схвалено до друку / Accepted: 02.09.25

Liudmyla TOKARUK, PhD (Ped.), Assoc. Prof.
 ORCID ID: 0000-0002-7330-406X
 e-mail: mila-la@knu.ua
 Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE ROLE OF THE CURATOR IN THE FORMATION OF NATIONAL AND PATRIOTIC VALUES OF HIGHER EDUCATION STUDENTS

Background. *The national and patriotic formation of values in higher education students, a feature that is developing in the context of military operations on the territory of Ukraine, determines the role of mentoring and curating among the younger generation of future professionals. Mentoring is an important part of the educational process, which not only transfers academic knowledge but also contributes to the formation of patriotic and moral qualities of higher education students. Involvement of young people in volunteering, support of national traditions and cultural and educational activities help higher education students to develop not only love for the Motherland, but also responsibility for the social and political situation in the country.*

Results. *Curatorial activity, which is important not only in the educational process but also in the socialisation of young people, acts as a tool for the formation of national consciousness and patriotism. The article highlights the importance of curators' activities in fostering the moral and civic qualities of higher education students, including love for their native country, respect for national history and cultural heritage. The scientific research focuses on the need to develop and implement effective methods of curatorial activities that contribute to raising the national consciousness of higher education students at Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

The scientific study reveals the complex structure of the national-patriotic consciousness of higher education students and includes the main components: ideological, psychological, social, motivational, informational and educational aspects.

C o n c l u s i o n s . *The curator has the opportunity to actively involve higher education students in national-patriotic events, fostering in them a sense of pride in their country and its culture, as well as responsibility for the future of the state. Through moral and ethical values, political beliefs, and participation in social initiatives, higher education students can develop their own civic consciousness and activity.*

K e y w o r d s : *supervision, mentoring, higher education students, historical and cultural values, national and patriotic education, moral and ethical values.*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; або в рішенні про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results